

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרָשַׁת כִּי תֵצֵא

יא' אלול תשפ"ד

הפטרה: רני עקרה

הספרדים ואמרים סליחות

ברכת הלבנה

יציאת השבת ר"ת 20:02

גיליון 883

יציאת השבת:

19:25

ירושלים: 19:23

כניסת השבת:

18:18

ירושלים: 18:12

"כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה!"

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

כבר שנה שאנו נמצאים במלחמה! והנה הפרשה פותחת בפסוק: "כי תצא למלחמה על אויבך - ונתנו ה' אֱלֹהֶיךָ בִידֶיךָ". בפשט הדברים מדובר על יציאה למלחמה בעם אחר, וישנה הבטחה כי הקב"ה יעזור לעם ישראל במלחמה נגד אויביו. ובמדרש - "למה נסמכה פרשה זו לעניין 'כי תעשה הישר בעיני ה'?" ללמד שאם תעשה הישר בעיני ה', הרי הוא נותן לך ניצחון על אויבך כעניין שכתוב ה' ילחם לכם".

והיינו מה שאמרו בספרי "ונתנו ה' אֱלֹהֶיךָ" - אם עשית כל האמור בעניין שלמעלה סוף שה' אֱלֹהֶיךָ נותנו בידך". למדנו מדבריהם שאין המלחמה באה אלא בזמן שישאל אינם עושים רצון המקום ברוך הוא - אז באה המלחמה להעיר את עם ישראל ולעוררם לפשפש במעשיהם, שיחזרו בתשובה שלימה לפניו יתברך בכדי שיוכלו לנצח במלחמה. אבל כשעושים רצון המקום ב"ה לא תהיה מלחמה בעולם ולא יהיה שום נוגש והקב"ה מגן עליהם ולא יאונה להם כל אוון, וכמו שהבטיחנו בתורה על זה - "וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ וגו'". וממש כמו שעברנו בשנה האחרונה, כשאויבנו אמרו בפה מלא כי יצאו למלחמה אחרי שראו את המחלוקת בעם ישראל!

חכמי המוסר הוסיפו, כי אפשר לומר שהיציאה למלחמה היא כנגד יצרו הרע של האדם. והנה כאן מובטח לאדם כי אם הוא יצא למלחמה כנגד יצרו הרע אז - ונתנו ה' אֱלֹהֶיךָ בִידֶיךָ. כמובן לשם כך צריך לזהות את האויב האמתי, ולא לחשוב שהאויב הוא אוהב, ואז לפעול כנגדו בכל המרץ, פעולה זו צריכה להיות גם במלחמה כנגד אויבים מבחוץ עלינו לזהות מיהו האויב האמיתי ולפעול למגר אותו. עצה זו טובה לכל השנה כולה וכל שכן בימי חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות, שנזכה כולנו לכתיבה וחתימה טובה!

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורין. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

רבי יוסף חיים מבגדאד – ה'בן איש חי'

יום שני יג' באלול הוא יום ההילולא של אחד מגדולי הפוסקים בדורות האחרונים

רבי יוסף חיים המכונה על שם ספרו - הבן איש חי.

רבי יוסף חיים בן רבי אליהו היה ידוע בכינוי ה'הבן איש חי' ע"ש סיפרו המיוחד, נולד בבגדד ביום כ"ז באב ה'תקצ"ה ונפטר י"ג באלול ה'תרס"ט, ורבו המובהק היה ר' עבדאללה סומך. היה מקובל, דרשן, ומנהיג, ולדרשותיו הנפלאות, היו נאספים אלפי איש. מספרים על ה'בן איש חי', שבערך בגיל שבע נפל לבאר עמוקה תוך כדי משחק, ובבור הוא נדר נדר, שכשיצא משם, הוא יקדיש את כל חייו ללימוד התורה, ואכן, הוא ניצל בנס.

סיפור שמאפיין את דמותו המיוחדת אפופת ההוד: הגאון החסיד רבינו יוסף חיים זיע"א, נסע פעם בדרך עם קבוצת נוסעים וקשה הגיעה שבת לא הסכים העגלון הראשי להתעכב במדבר שבאותו מקום, ורבינו הקדוש נשאר שם לבד לעצמו בקדשה וטהרה, ולעגו עליו שהוא במקום סכנה. והנה הגיע אריה ורביץ לידו כל השבת לאות שמירה, ובמוצאי שבת עלה עליו והגיע במהירות למקום שהיו אותם אנשים. ונבחרו מפניו, וראו כלם שמי ששומר על קדשת השבת, השבת שומרת עליו.

דרשתו הראשונה הייתה בי"ג אלול - שלימים הוא יום פטירתו! כשנפטר אביו בז' אלול ה'תרי"ט, קיבל עליו ה'בן איש חי' להנהיג את קהילת בגדד, עד לאותו היום, הוא נמנע מלהתבלט בציבור. מנהיגותו לא התבטאה בקבלת משרה רבנית רשמית, אלא, דווקא בכך שכל השאלות הקשות בהלכה היו מובאות אליו, וכמובן, דרשותיו המיוחדות. רבי יוסף חיים, נשא את דרשתו הראשונה, ביום י"ג אלול, בסיום השבעה על אביו, ומאז, הנהיג את קהילת בגדאד במשך חמישים שנה עד יום מותו, המעניין בדבר, שיי"ג אלול הוא יום פטירתו. רבי יוסף חיים היה דורש כל שבת לאחר תפילת מנחה גדולה, ואלפים היו נוהרים לשמוע את דרשתו הקבועה.

היה כמלאך אלוקים: יהודי בגדאד העריצו מאוד ה'בן איש חי, וראו בו, לא רק גדול בתורה, אלא, היה נחשב בעיניהם כ'מלאך' אלוקים ממש. והיו נוהגים יהודי בגדאד לומר, שאם ה'בן איש חי היה חי בזמן בית המקדש, בית המקדש - לא היה נחרב! כי בטוח להם, שעם ישראל היה שומע בקולו... ומאין היו יכולים לומר זאת, בכזאת ביטחה? מכיוון שבתקופתו לא היה אף יהודי שחילל שבת, או לא שמר תורה ומצוות, ובוודאי שלא בפרהסיא, ואין פלא הדבר, שכאשר נפטר, ליוו אותו למעלה ממאה אלף איש...

דרש בכל יום - חוק כל יעבור: קביעותו בדרשותיו ובשעוריו היו חוק כל יעבור, וכך, ניכרה מנהיגותו שהובילה את כל הציבור הרחב להכיר את ה' יתברך, ללימוד התורה ולקיום המצוות. בכל יום, הוא היה מוסר שני שעורים, אחד בבוקר, ואחד לאחר תפילת מנחה. שעורו בבוקר היה כשעה וחצי, מתוך השולחן ערוך, עין יעקב, חוק לישראל, ושיעורו לאחר תפילת מנחה, היה בפרשת שבוע ועניני דיומא וארך כשעה. התמדתו במסירת השיעורים כסידרם הייתה במשך 50 שנה!

מידי ארבע שנים, כאשר סיים רבי יוסף חיים ללמד את סדר הלכות שולחן ערוך, היה עורך סעודת מצוה רבת משתתפים, ונשא את דרשתו שריתקה את כל הנוכחים, והכניסה בהם יראת שמים ואהבת ה'. בדרשותיו היה רבי יוסף חיים משלב דברי אגדה ומוסר, ובהקדמה לספרו "בן איש חי" כתב: "ידוע, כי

לדרוש בהלכות בלבד - אין לב המון העם נמשך אחריהם, אלא, צריך שיהיה העיקר הדרש, ורובו בדברי אגדה ומוסר..."

וכל מי שממשיך בדרכו, רואה איך דבריו נכנסים ללב השומע... ה'בן איש חי' נשא את דרשותיו, והיה מכון אותן לכל שכבות העם, ועל כן, היה נוהג להשתמש במשלים רבים, בסיפורי מעשיות וחדיות, שהיו מושכים את לב השומעים... וכך היו שומעים גם את דברי תורתו הקדושה. גדלותו העצומה בהלכה, ועומק מחשבותיו וידיעתו בכל תורת הנגלה והנסתר, גרמו לרבים להאזין ולקבל את דבריו, גם בקרב חכמי ומקובלי בבל.

יחודן של דרשותיו - חידושו התמידי: ייחודן הגדול של דרשותיו היה בכך, שהוא חידש בצורה תמידית, ומעולם, לא היו שומעים שחזר על אותו הדבר פעמים, בכל אחת מדרשותיו, הוא היה מחדש ומבאר פנים נוספות, ואופנים חדשים, שיתקבלו בהערכה ואהדה מצד שומעי לקחו. בדרשותיו, לא היה נוהג לפתוח את דבריו דברי ענווה, כפי שמקובל אצל הדרשנים, והסיבה לכך, שחשש שדווקא מתוך דברי הענווה - יגיע לגאווה. את כל ספריו, פתח בשבח והודיה לה' יתברך, שזיכהו ללמוד את תורתו הקדושה, והיה תמיד מסיים בגילוי דעת שכל מעשיו הם "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה" - מה שמאפיין את כל מסכת חייו, הרצון לקדש שם שמים, שיכירו וידעו כל באי עולם, שה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו, ודרכו היא הדרך הנכונה שיכולה להביא לאדם אושר אמיתי.

לאחר הסתלקותו - לא היה מי שיכל להשמיע דבריו כמוהו: בכל שבת היה ה'בן איש חי, נושא את דרשתו בבית הכנסת הקטן של בגדאד "סלאת אל זע'ירי", שהיו בו כ-1,000 מקומות ישיבה! ודרשתו היה נמשכת כשלוש שעות! והיה דורש בענייני פרשת השבוע, דבריו היו מתובלים תדיר בדברי הלכה, הגדה, משלים, חידות וסיפורי מעשיות.

דרשת 'שבת הגדול': בכל שנה היה הבן איש חי דורש את דרשת 'שבת הגדול' בבית הכנסת "בית זליכה". היו מגיעים לשמוע אותו מכל רחבי בגדאד, ומדובר באלפים רבים של אנשים מכל הסביבה, ולכן, היו נאלצים מאות רבות של אנשים לעמוד מחוץ לבית הכנסת. הפלא הגדול היה שה'בן איש חי היה עומד בתוך בית הכנסת, וכולם היו מצליחים לשמוע אותו, לא רק אלו ששהו בתוך בית הכנסת, אלא אפילו אלו שמחוץ לבית הכנסת, והיה הדבר לפלא שאין לו הסבר.

והיו אמרו עליו ש"השכינה הייתה מדברת מתוך גרונו" כפשוטו ממש: לאחר פטירתו העמידו את בנו שימושיך את דרכו, ובהגיע שבת הגדול של השנה הראשונה לפטירתו הגיע כמנהג אביו לבית הכנסת "זליכה" לדרשה המפורסמת. ככל שנה, וכמו שחיים חיותו של ה'בן איש חי, גם באותה שנה הגיעו אלפים רבים להשתתף ולשמוע את הדרשה, אלא, שבשעת דיבורו לא הצליחו לשמוע אותו, אלא, הקרובים אליו ממש בתוך בית הכנסת, רק הקרובים, ומי שהיה מרוחק, או עמד בחוץ, לא יכול לשמוע את הדרשה... האנשים תמהו, ולא יכלו להבין, כיצד יתכן הדבר שלא שומעים את דבריו? שהרי, הורגלו כל חייהם, שאפשר לשמוע את דברי הבן איש חי כמו מתוך "רמקול" ממש!

ואמר הבן בקול בוכים: זה ההספד הגדול ביותר שאני יכול להספיד את מור אבי זצ"ל, שהייתה השכינה מדברת מתוך גרונו, ומתוך דברים אלה ירד מהבמה ובוה תמה הדרשה שכמעט ולא החלה. זכותו תגן עלינו, אמן.

הלכות שילוח הקן

בפרשתנו מופיעה מצוות 'שילוח הקן'. רבים 'נתקלים' במצוות שילוח הקן, ואינם יודעים כיצד יש לקיים אותה בדרך הטובה ביותר, לפניכם קובץ הלכות בסיסיות בנושא.

א. עיקר מצוות שילוח הקן היא שיקח את היונה (האם) בידו, ויפריחהה. ויש מי שכתב שאם יעשה כך הוי עבירה במה שנוטל האם על הבנים, ולדעתו צריך להפריח האם מעל הבנים, אולם בתלמוד ומדברי התוס' והרמב"ם מבואר שאין בזה עבירה, אחר שלוקח האם מעל הבנים כדי לשלוחה. (וכתב מרן החיד"א שיכוין להדיא שלא לזכות באם, אלא שלוקחה בידו כדי לקיים מצוות שילוח).

ב. אין מברכים על מצוה זו, שיש אומרים שאינו חייב בשילוח אלא כשרוצה ליקח הבנים. ויש אומרים שאין מברכים על מצוה זו אחר שיש בה אזהרה. ושלח תשלח הוא עשה הניתק ללאו.

ג. הממהר לעבודתו וראה בדרכו קן צפור שהאם רובצת על הבנים, יש אומרים שאסור לו להתעלם מקיום המצוה, ועליו לשלח את האם הרובצת על הבנים, אפילו אם אינו רוצה את הבנים או הביצים. ויש אומרים שאין חיוב למצוה זו אלא כשרוצה ליטול את הבנים לצורכו, אבל אם אינו חפץ בהם ודאי שאין לו מצוה להפריח האם מעל הבנים ולהשאיר הבנים שם.

ד. יש מי שכתב שאם אינו צריך לבנים לא מיבעיא שאינו מחוייב לשלח את האם אלא אכזריות נמי חשיב לצער בעלי חיים לחנם, לגרש האם מעל בניה ללא תועלת לנו, ולא לצורך האדם. וצער בעלי חיים דאורייתא. וטוב לחוש ולקחת את הבנים או הביצים. וכן מבואר בזוה"ק שצריך דוקא ליטול את הבנים. שאחר שילוח האם הולכת וצווחת ומבקשת על בניה, והמלאך שנקרא עוף מעורר רחמי השי"ת והתעוררות זו גורמת לרחם עלינו בגלותינו.

ה. אם האם רובצת על ביצים שלא מאותו מין, או שהם של עוף טמא, אין מצוות שילוח הקן.

ו. אם לקח רק את האם והשאיר את הבנים יש אומרים שאין כאן לאו ד"לא תקח האם על הבנים", אלא ביטל עשה דשלח תשלח. אך מדברי התוס' מוכח שיש לאו גם כשאינו לוקח הבנים.

[ע"פ 'ילקוט יוסף' לראשון לציון - הגר"י יוסף שליט"א]

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: ציפורה ויהושע לוי. שרה בת שמחה. ביבה אלימלך. עור בן עישה. תקוה בת שויה. אלגרה בת ג'אן. אסנת בת אהבה. מול בת עינלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. ודאיל בן אביגיל. אילנה בת סלחה. ישי ורחל לוי. חנה בת אודית. ערן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף ב"ר בן מיכל. חוד בשון ח"י. לוסת: יוסף ושרי' בן חוד ח"י. להחזרת נעדר: צה"ל ושביוי ובהם: אורון שאול, הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן. וכל החסומים והשבויים בעזה! לעילוי נשמות: הגר"י יוסף. הגר"מ אליהו. הרב אברהם צוקרמן. רבי מסעוד מלאל. רבי יצחק שושן. רבי יעקב שושן. יונה יוסף. סופר נעים. יצחק דרעי. רבי אברהם בן שבאי אלעזר. מקסים חיים דרעי. נדיר חנום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ונעם אטאם. אהרן מועלם. אליהו מויט. חוד גרוסברג. מירי פולק. מרים קדושים. נעום דמרי. רוי שלמה. סינשנב משה יהודה. יצחק זקן סליקה. נעים משה. אמנון נסים וסוליקה שושן. אלס מוביל. נירדה שמעון. יפה גורי. יונה קלון. סימי בת רבנו. לוי שבת משה עזיה. חנה יצחקי. אסתר חוד. אסתר בת תורא. אליה בת פריחה. תרצה ויגדון. אסתר וענבר חנום. דניאל אלמולת. נעים הלוי. חוד מוביל. מיכל ענבר. אריה בן שמעון. ציונה בת חוד. יצחק ולאה אסתר. אליהו אדרי. עזיה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה ויוסף שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעמי בת מג'ודה. ליאור רחמים. ז'ק טל. עליה מועלם. עליה כהן. שרה אוליאל. חוד ופריחה כהן. שמעון בן רחל. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיסאל ועקני. חסיבה ששפוטט. עישה דהן. ברכה סופן. כמיוס דדי. רפי עשור. אחי זפתי. מעיין וסדר עשור. כמיוסה כהן. מרים בת רחל. טאה כהן. אילה שחר. אורטל מבורך. יצחק ושמחה אילון. אורי יצחק אילון ח"י. יצחק בן פינעה ז"ל. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון ח"י. אברהם ולאה ציטרון ז"ל. למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה